

SPRÁVA

O ČINNOSTI ODBOROVEJ KONTROLY NAD BOZP ZA ROK 2010

ČASŤ I. VŠEOBECNÉ ÚDAJE

Úvod

Pôsobenie odborov v Slovenskej republike v kontrole nad stavom bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, v roku 2010 ovplyvnilo viacero významných udalostí, ktoré ovplyvnili formy a metódy práce odborových orgánov pri tvorbe bezpečných pracovných podmienok našich zamestnancov.

Určujúcimi kritériami prijaté v roku 2008 platia aj pre rok 2010. Jedná sa o tri základné východiská s cieľom komplexného a porovnateľného hodnotenia vplyvu odborov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, od národnej úrovne, po regionálne a odvetvové špecifiká, až po konečného užívateľa - zamestnanca.

Ide o nasledovné kritériá:

1. Vplyv odborov pri tvorbe legislatívy týkajúcej sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
2. Priamy výkon kontrolnej činnosti odborových orgánov vykonávané v zamestnávateľských organizáciách spadajúcich do pôsobnosti odborových zväzov združených v KOZ SR, v zmysle ustanovení § 149 Zákonníka práce a § 29 zákona NR SR č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci (ďalej len BOZP) v znení neskorších predpisov.
3. Reálny dopad na zlepšovanie pracovných podmienok priamo na pracoviskách.

Nadväzujúc na dobré skúsenosti s hodnotením v uvedených troch rovinách, bola v roku 2010 sústredená pozornosť odborových orgánov všetkých stupňov, na odstraňovanie dlhodobu sa opakujúcich nedostatkov, ktoré boli uvedené v správe za rok 2008 a rok 2009. Zároveň pri prebiehajúcich transformačných zmenách, ktorými odborové orgány prechádzali v roku 2010, tento systém umožnil meniť formy a metódy práce tak, aby zamestnanci nepociťovali znižovanie starostlivosti o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Prepojenosť starostlivosti o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na situáciu na trhu práce, stav ekonomiky štátu, ako aj politicko-spoločenskú situáciu je, žiaľ veľmi silná, aj keď z pohľadu odborov by tieto zmeny nemali ovplyvňovať úroveň tejto starostlivosti. V roku 2009, kedy vrcholila hospodárska a finančná kríza, KOZ SR deklarovala smerom k hospodárskym partnerom požiadavku, aby dôsledky nepriaznivej ekonomickej situácie neznižovali úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov.

Z toho dôvodu boli snahy pri príprave legislatívy, ako aj v kontrolnej činnosti smerované k posilneniu práv odborov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, čo vyvrcholilo aj v prijatí ostatnej novely zákona o BOZP č. 124/2006 Z. z. v znení zákona č. 132/2010 Z. z.. Predmetná novela s platnosťou od mája 2010, zaviedla, okrem iných pozitívnych ustanovení ochraňujúcich zdravie zamestnancov,

aj inštitút „dohody“ medzi zamestnávateľmi a zástupcami zamestnancov t.j. odborovými orgánmi, a taktiež zástupcami zamestnancov pre BOZP, vo všetkých dôležitých ustanoveniach. V roku 2010 aj napriek tomu, že predmetná novela od začiatku svojej účinnosti, nemala ešte dostatočný priestor na overenie v praxi, dochádza v druhom polroku ku snahám jej rozsiahlej novelizácie, ktorá ruší všetky dosiahnuté ustanovenia. Tak ako v čase hospodárskej krízy, tak aj v čase pri zmenách, ktoré nastávajú v dôsledku spoločenských zmien v roku 2010 je pre odbory prioritou, aby akékoľvek prebiehajúce zmeny, celospoločenské procesy, neznižovali úroveň ochrany života a zdravia zamestnancov a starostlivosti o bezpečnosť práce.

Dosiahnutá úroveň legislatívy, ako aj celkovej spolupráce sociálnych partnerov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, bola vysoko hodnotená aj na medzinárodnej úrovni v orgánoch Európskej únie. Odbory vedomé si záväzkov, ktoré vyplývajú pre Slovenskú republiku z medzinárodných dohôd, ako Medzinárodnej organizácie práce, tak aj Rámcových smerníc EHS, konkrétne smernica 89/391, ktorá okrem iného zaväzuje členské štáty neznižovať dosiahnutú úroveň legislatívy a starostlivosti o BOZP. Smernica sleduje udržanie dosiahnutej úrovne v národnej legislatíve a nepripúšťa žiadne znižovanie starostlivosti o BOZP.

Za účelom zachovania kontinuity kontrolnej činnosti odborov v ochrane a bezpečnosti pri práci pokračovalo pôsobenie odborov v troch rovinách uvedených v úvode tejto správy a taktiež v zmysle záverov prijatých na základe správy za predchádzajúce roky.

Celý tím špecialistov ochrany práce - odborových inšpektorov bezpečnosti práce pri KOZ SR (ďalej len OI BOZP), ktorý je vybudovaný na základe ustanovení § 29 zákona č. 124/2006 Z. z. o BOZP v znení neskorších predpisov a zároveň na odvetvovom princípe sústredil svoju pozornosť najmä na:

- Odstraňovanie pretrvávajúcich nedostatkov.
- Trvalé využívanie odborného potenciálu pri tvorbe predpisov BOZP špecifických pre jednotlivé odvetvia, prípadne špecifické podmienky jednotlivých odborových zväzov.
- Zvyšovanie preventívneho pôsobenia odborov pred samoučelným zisťovaním nedostatkov.

Európska agentúra bezpečnosti práce so sídlom v Bilbau, ako určujúci tripartitný orgán a partner Európskeho parlamentu pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v rámci „Stratégie spoločenstva pre roky 2007 – 2012“, vyhlásila pre roky 2010 - 2011 dvojročnú kampaň „Bezpečnosť práce zamestnancov pracujúcich v „údržbe“. Do tejto kampane sa zapojila aj KOZ SR v spolupráci so sociálnymi partnermi, predovšetkým Národným inšpektorátom práce, ako „Kontaktným miestom“ tzv. „Focal Point“, ktorý je ustanovený v každom členskom štáte. Organizovanie sprievodných akcií bolo okrem už uvedeného hlavného zamerania taktiež určujúcim faktorom pre naplňovanie hlavných cieľov „Konceptie štátnej politiky BOZP SR na roky 2008 – 2012“ prijatej sociálnymi partnermi v zmysle „Stratégie spoločenstva v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na roky 2007 – 2012“.

Pôsobenie odborov a OI BOZP sa riadilo „Jednotnou metodikou pre výkon odborovej kontroly nad BOZP“ záväznou pre všetkých OI BOZP združených v Združení odborových inšpektorov /ďalej len ZOI/ pri KOZ SR. „Jednotná

metodika...“, prijatá v roku 2002 bola v zmysle novej, alebo novelizovanej legislatívy priebežne aktualizovaná. Túto „Jednotnú metodiku...“ využívajú aj ďalšie odborové centrály, ktoré existujú mimo KOZ SR.

Základné údaje o odborovej kontrole.

V roku 2010 pôsobil v Združení OI BOZP KOZ SR team špecialistov ochrany práce - profesionálnych odborových inšpektorov bezpečnosti práce, ktorí sú ustanovení pri jednotlivých odborových zväzoch združených v KOZ SR. Výkon kontroly prostredníctvom odborových inšpektorov, ktorí pôsobili na regionálnom princípe v rámci pilotného projektu, bol v roku 2008 ukončený. V súčasnosti, kedy dochádza v štruktúre odborových orgánov ku zmenám spôsobených transformačnými procesmi sa ukazuje, že odvetvové a regionálne princípy sú minimálne rovnocenné a v budúcnosti bude potrebné uvažovať o posilnení pôsobenia odborových špecialistov v oblasti BOZP aj na regionálnom princípe.

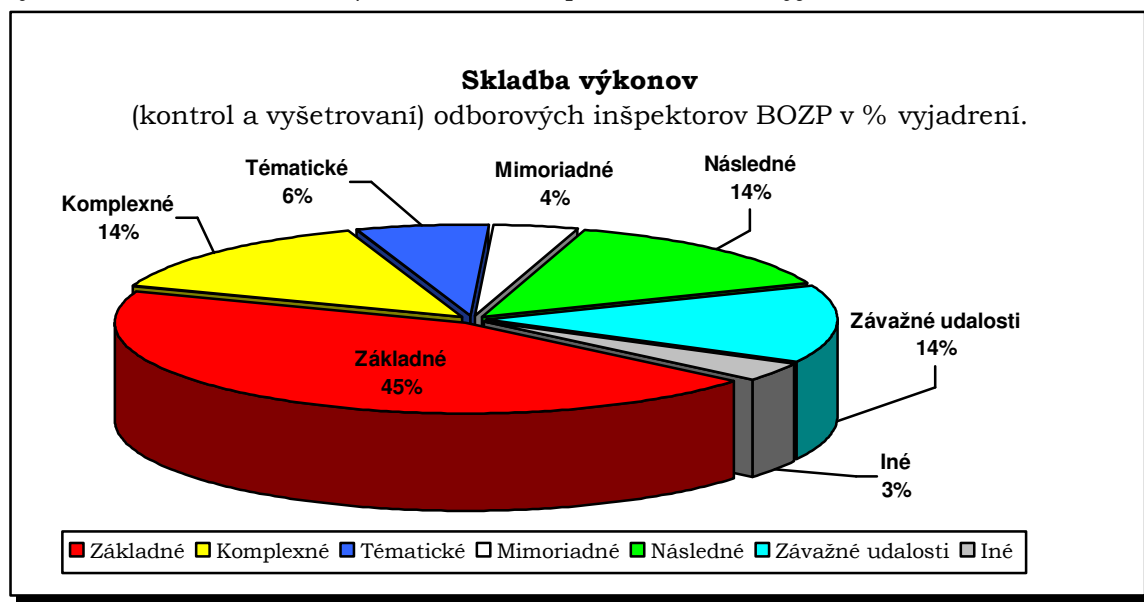
Odborové zväzy s menšou členskou základňou, ktoré nemajú ustanovených vlastných odborových inšpektorov, túto činnosť zabezpečovali prostredníctvom odborových inšpektorov iných odborových zväzov.

1. Počet výkonov, z toho základných previerok BOZP, komplexných, tematických mimoriadnych a následných previerok BOZP (resp. spoločné previerky vykonané v spolupráci s orgánmi Inšpekcie práce, prípadne orgánmi zdravotného dohľadu, /hygieny práce, pracovného prostredia a pod./ v predmetnej tabuľke uvedené ako iné).

Na základe „Jednotnej metodiky...“, odborové zväzy združené v KOZ SR spracovali svoje vlastné hodnotenia kontrolnej činnosti odborov nad stavom BOZP za rok 2010. Celkovo bolo predložených 27 správ.

V rámci vlastnej kontrolnej činnosti odboroví inšpektori vykonali spolu celkom 1 007 kontrolných aktivít, ktoré obsahujú základné kontroly, mimoriadne kontroly, šetrenia závažných a smrteľných pracovných úrazov a ďalších aktivít, členených podľa jednotnej metodiky pre výkon odborovej kontroly. V porovnaní s rokom 2009 je to o 295 aktivít menej. Počet nedostatkov, ktoré boli zistené pri kontrolách v roku 2010 bol 3 565 čo je oproti 4 268 nedostatkov zistených v roku 2009 o 703 menej. Základných previerok bolo vykonaných 447, čo z celkového počtu predstavuje 44,4 %, komplexných previerok bolo vykonaných celkom 142, čo je 14,1 % z celkového počtu vykonaných previerok, 62 tematických previerok, čo predstavuje 6,1 % z celkovej činnosti, 39 mimoriadnych kontrol, čo predstavuje 4 % z celkovej činnosti, 144 následných kontrol, čo predstavuje 14 % z celkovej kontrolnej činnosti. V roku 2010 sa odboroví inšpektori podieľali na vyšetrovaní 140 závažných udalostí (vyšetrovania závažných pracovných úrazov, zúčastnili sa na vyšetrovaní chorôb z povolania /ďalej iba CHZP/, na vyšetrovaní porúch a havárií technických zariadení a pod.), čo predstavuje 14 % z celkovej činnosti. V hodnotenom roku bolo vykonaných taktiež 33 iných aktivít v oblasti BOZP, čo predstavuje 3,2 % z celkového počtu vykonaných aktivít odborovými inšpektormi v roku 2010.

Graf č.1 Skladba výkonov odborových inšpektorov BOZP /previerok a rôznych vyšetrovaní v oblasti BOZP/ za rok 2010 v percentuálnom vyjadrení.

Podobne ako v roku 2009 aj v roku 2010 sa podarilo odstrániť ešte v priebehu výkonu kontroly celý rad nedostatkov, ktorých počet bol 951. Išlo prevažne o nedostatky, ktoré bolo možné odstrániť organizačno-technickými opatreniami.

Napríklad:

- Doplňenie chýbajúcich bezpečnostných krytov na obrábacie stroje.
- Doplňenie bezpečnostných označení strojov bezpečnostnými tabuľkami, symbolmi a farbami.
- Vyradenie nebezpečných poškodených káblov elektrického vedenia /napr. predlžovacie káble/, káble k svetidlám, káble k strojom a strojným zariadeniam a pod.
- Úprava nevyhovujúceho osvetlenia v pracovných priestoroch.
- Doplňenie lekárničiek chýbajúcim zdravotníckym materiálom a pod.
- Odstránenie neporiadku na pracoviskách, v manipulačných a dopravných priestoroch, ktorý do značnej miery ohrozuje zamestnancov zvýšeným rizikom vzniku pracovného úrazu.

2. Údaje o počtoch vyšetrovaní závažných udalostí smrteľných pracovných úrazov, závažných pracovných úrazov, chorôb z povolania, porúch a havárií technických zariadení (prípadne aj iných vyšetrovaní).

V roku 2010 bolo odborovými inšpektormi vyšetrovaných celkom 140 závažných udalostí, čo je oproti roku 2009 výrazný pokles, čo môžeme hodnotiť pozitívne. Ukazuje sa, že sa darí plniť ciele „Stratégie spoločenstva...“, znížiť do konca roka 2012 počty pracovných úrazov o 25 %. V 7 prípadoch to bolo vyšetrovanie príčin

vzniku smrteľných pracovných úrazov. Závažných pracovných úrazov bolo vyšetrovaných celkom 60, čo je o 28 menej ako v roku 2009. Chorôb z povolania bolo vyšetrovaných celkom 58, čo je oproti 105 prípadov v roku 2009 o 47 menej. V 15 prípadoch sa zúčastnili odboroví inšpektori pri vyšetrovaní havárií.

Pri vyšetrovaní závažných udalostí boli prijaté nápravné opatrenia v celkovom počte 131. Vyšetrovanie týchto udalostí predstavovalo celkom 14 % z vykonaných kontrolných aktivít v roku 2010.

Prijaté opatrenia, ktoré sú prerokovávané spoločne s vedúcimi hospodárskymi pracovníkmi a delíme na:

Opatrenia organizačného charakteru ako napr.

- Nedostatočné oboznamovanie zamestnancov s technologickými postupmi, zásadami bezpečnej práce obsluhy strojov a strojných zariadení.
- Nesprávna organizácia práce.
- Porušovanie zásad Zákonníka práce o dostatočnom odpočinku medzi pracovnými zmenami.

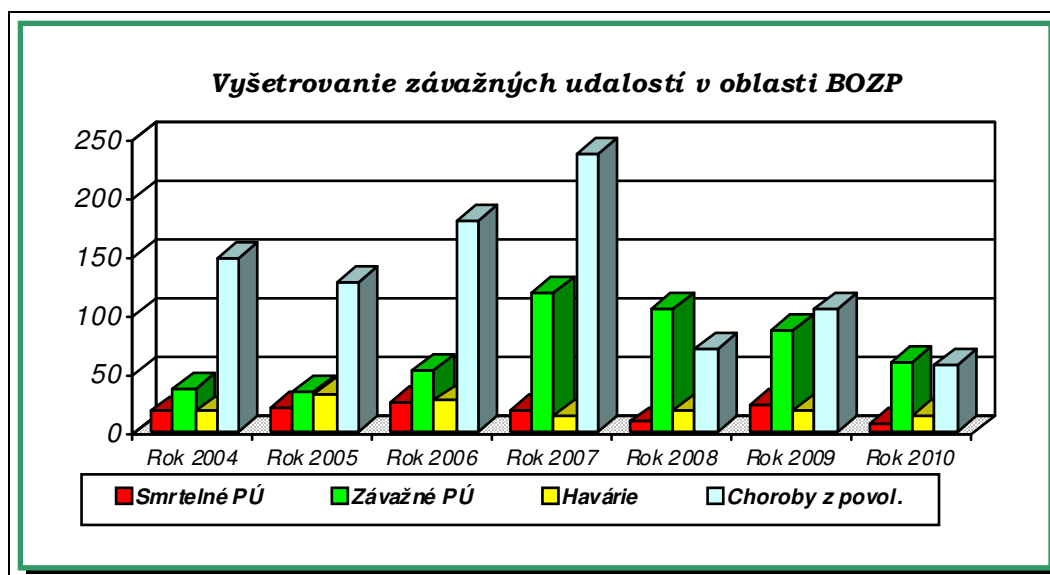
Opatrenia technického charakteru ako napr.:

- Odstránenie a výmena zastaraného technologického a technického vybavenia, ktoré je v mnohých prípadoch potenciálnym zdrojom úrazov.
- Nedostatky v rozvodoch el. vedenia.
- Oprava poškodených strojov, rozvodov médií a pod.
- Opravy poškodených podláh, manipulačných priestorov, zakrytie nebezpečných otvorov, kanálov pre rozvody médií, šácht a pod..

Tabuľka č.1

Vyšetrovanie závažných udalostí odborovými inšpektormi BOZP KOZ SR				
Príslušné obdobie	Smrteľných pracovných úrazov	Závažných pracovných úrazov	Choroby z povolania	Poruchy a havárie technických zariadení
Rok	Počet			
2004	18	37	148	18
2005	22	36	129	32
2006	26	53	181	27
2007	19	120	238	15
2008	9	105	72	20
2009	24	88	105	19
2010	7	60	58	15

V porovnaní s rokom 2009 bol zaznamenaný pokles vyšetrovania počtu smrteľných pracovných úrazov. Počet závažných pracovných úrazov mierne poklesol z 88 na 60 a počet chorôb z povolania klesol zo 105 v roku 2009 na 58 v roku 2010. Počet havárií klesol z 19 v roku 2009 na 15 v roku 2010.

Graf č. 2 Počet vyšetrovaní závažných udalostí odborovou kontrolou v období uvedených rokov.

Pri porovnaní počtu chorôb z povolania je zaznamenaný priaznivý pokles zo 105 v roku 2009 na 58 v roku 2010. Ide o výrazný pokles oproti vývoju v prechádzajúcich rokoch, čo je možné pripísať aj zmene prístupu k vykonávaniu preventívnej zdravotnej starostlivosti. Zároveň aj nepriaznivému faktoru, že nie sú priznávané niektoré choroby z povolania v prípadoch, kedy by tomu tak malo byť. V každom prípade ide o významný a priaznivý pokles. Zo strany úradov verejného zdravotníctva aj v spolupráci s odborovými orgánmi, dochádza k posilňovaniu výkonu zdravotného dozoru nad zdravím zamestnancov. Z pohľadu odborov je stále aktuálna požiadavka, aby výkon pracovnej zdravotnej služby nebol len zaujímavou komerčnou aktivitou.

Počet závažných pracovných úrazov v roku 2010 zaznamenal taktiež pokles z 88 v roku 2009 na 60 v roku 2010. Ich vyšetrovanie bolo v mnohých prípadoch náročné na čas, pričom poškodenie zdravia nebolo také, aby vyžadovalo tak časovo náročné vyšetrovanie. V spolupráci s Národným inšpektorátom práce je snaha o zmenu legislatívy v tom, aby bolo zmenené definovanie závažných pracovných úrazov. Súčasná klasifikácia závažného pracovného úrazu podľa § 17 ods. 4 písm. a) zákona č. 124/2006 Z. z. o BOZP v znení neskorších predpisov, kedy sa za závažný pracovný úraz považuje taký pracovný úraz, v ktorom predpokladaná dĺžka liečenia je najmenej 42 dní. Z toho dôvodu je spoločnou snahou zosúladiť poškodenie zdravia z dĺžkou trvania PN, s cieľom objektivizácie tak, aby boli vyšetrované naozaj iba závažné poškodenia zdravia.

Príčinami závažných úrazov boli zisťované prevažne:

- tzv. bežné riziko vykonávanej práce,
- používanie nebezpečných postupov, alebo spôsobov práce,
- nesprávna organizácia práce,
- nedodržanie technologických predpisov, vrátane porušenia dopravných predpisov,

- vykonávanie práce pod tlakom pracovného stresu a pod.

Tabuľka č. 2

Počet vyšetrovaní závažných pracovných úrazov, vyšetrovaní porúch, havárií technických zariadení odborovou kontrolou BOZP a uloženie nápravných opatrení		
Rok	Počet vyšetrovaní	Počet uložených opatrení
2004	218	158
2005	219	176
2006	287	243
2007	391	328
2008	203	513
2009	235	271
2010	140	131

V oblasti registrácie a vyšetrovania smrteľných pracovných úrazov, závažných pracovných úrazov, chorôb z povolania, havárií v roku 2010 došlo k veľmi priaznivému poklesu predmetných udalostí, tak ako to už bolo uvedené.

Na základe poznatkov sa opakuje situácia, že niektoré udalosti nie sú hlásené príslušným odborovým zväzom, čo je zapríčinené nejasnosťami a nepresnosťami v súčasne platnej legislatíve. Následne potom nie je možné zo strany odborových orgánov zúčastniť sa vyšetrovania takýchto udalostí. Predmetný nedostatok legislatívy je čiastočne riešený prostredníctvom „Dohody o spolupráci s Národným inšpektorátom práce...“, kedy sú vzájomne poskytované informácie o takýchto udalostiach. Pre budúce obdobie KOZ SR navrhuje tento nedostatok odstrániť zakotvením tzv. „oznamovacej povinnosti“ do zákona o bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

ČASŤ II.

KONTROLNÁ ČINNOSŤ ODBOROV

Výsledky kontrolnej činnosti odborov v oblasti BOZP.

Pôsobenie odborových inšpektorov a výkon kontrolnej činnosti v zamestnávateľských organizáciách jednotlivých odborových zväzov združených v KOZ SR vychádzalo zo záverov a úloh vyplývajúcich zo správy v roku 2009. Vykonávanie kontrolnej činnosti sa riadilo platnou a aktualizovanou „Jednotnou metodikou pre výkon odborovej kontroly“ pre rok 2010 schválenou orgánmi KOZ SR, ktorá vstúpila do platnosti v roku 2002. Okrem spoločného pôsobenia v zmysle tejto metodiky si jednotlivé odborové zväzy určili špecifické okruhy pôsobenia v základných organizáciách zohľadňujúce zväzové špecifiká a reagovali na aktuálne požiadavky príslušných odvetví.

Celkovo bolo v roku 2010 vykonaných 1007 aktivít, čo predstavuje 20 % pokrytia základných odborových organizácií kontrolnou a metodicko-preventívnou činnosťou v priebehu roka 2010. Okrem takto priamo vykonaných kontrolných aktivít je poskytovaná metodická pomoc i inými metódami / písomne, elektronicky, riešením dotazov a pod/, tak je možné hovoriť o rozsiahlejšom pokrytí základných organizácií.

Tabuľka č. 3 **Názov, použité skratky a popis niektorých vybraných typov nedostatkov zistených pri kontrolnej činnosti odborových inšpektorov BOZP v zamestnávateľských organizáciách.**

Č.	TYP	<i>Názov a stručná charakteristika zistených nedostatkov podľa jednotnej metodiky pre výkon odborovej kontroly nad BOZP</i>
1	NTCH	<i>Nedostatky technického charakteru</i>
2	NPPP	<i>Nedostatky zistené v pracovných priestoroch a pracovných podmienkach</i>
3	NREG	<i>Nedostatky zistené pri evidencii a registrácii pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania</i>
4	NOPU	<i>Nedostatky zistené pri odškodňovaní pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania</i>
5	NOOP	<i>Nedostatky zistené pri prideľovaní a používaní OOPP, nedostatky pri poskytovaní umývacích, čistiacich a hygienických prostriedkov, nedostatky pri poskytovaní nahrádzajúcich alebo ochranných nápojov</i>
6	NZDR	<i>Nedostatky zistené v zdravotnej spôsobilosti, zdravotníckej a hygienickej starostlivosti, nedostatky pri poskytovaní prvej pomoci, prípadne nedostatky pri vykonávaní zdravotného dohľadu, nedostatky zistené pri organizovaní a realizácii rekondičných pobytov pre zamestnancov</i>
7	NNAD	<i>Nedostatky zistené pri organizovaní a výkone nadčasovej, alebo nočnej práce</i>
8	NZKO	<i>Nedostatky zistené pri ustanovení a činnosti zástupcov zamestnancov, komisie BOZP (§ 19 a §20 zákona o BOZP)</i>
9	NORG	<i>Všeobecné nedostatky organizačného charakteru</i>
10	OSTA	<i>Spektrum ostatných zistených nedostatkov spolu, napr. tých ktoré neboli zaradené do hodnotenia samostatne podľa predchádzajúceho spektra kritérií</i>

1. Nedostatky technického charakteru /skratka **NTCH**/.

Kontrola zariadení technického charakteru nepatrí do kompetencie odborových inšpektorov, nakoľko spadá do pôsobnosti orgánov technickej inšpekcie a Národného inšpektorátu práce. Z toho dôvodu, že ide o zariadenia, ktoré v konečnom dôsledku môžu ohrozovať zdravie a život zamestnancov, je aj odborní vykonávaná kontrola základných bezpečnostných požiadaviek na stroje a strojné zariadenia. Ide predovšetkým o fungujúce ochranné zariadenia, bezpečnostné a signalizačné zariadenia, ochranné prvky, kryty a pod.

V roku 2010 v rámci pripomienkového konania k legislatívnym návrhom týkajúcich sa danej oblasti boli pripomienkované návrhy zákonov a vyhlášok:

- Na zaistenie bezpečnosti a ochrany pri stavebných prácach a prácach s nimi súvisiacich.
- Na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v doprave.

Zo strany KOZ SR smerovali pripomienky ku zjednodušeniu administratívnej náročnosti a zároveň k posilneniu ochrany zdravia zamestnancov.

Nedostatky technického charakteru zistené pri kontrolách v roku 2010 predstavujú počet 1 105 a z celkového počtu nedostatkov tento počet predstavuje celkom 31,0 %. Oproti 1 438 nedostatkov zistených v roku 2009 ide o pokles o 333 nedostatkov a v percentuálnom vyjadrení o pokles o 2,7 %. Ako už bolo uvedené v úvode tejto správy, snahou je odstraňovať opakujúce sa nedostatky, ktoré práve v danej oblasti dlhodobo pretrvávajú a ich pomalé odstraňovanie je často zdôvodňované s nepriaznivou finančnou situáciou jednotlivých zamestnávateľov. Nie vždy sa však dá s takýmto zdôvodnením súhlasiť, pretože mnohé drobné nedostatky nevyžadujú veľké finančné náklady, ide o nedodržiavanie bezpečnostných požiadaviek na používanie týchto zariadení. Spektrum nedostatkov je rôznorodé, berúc do úvahy odvetvové špecifiká.

Spoločnými nedostatkami sú napr.:

- Poškodené ovládacie prvky strojov a opotrebované symboly určujúce druh ovládacích prvkov.
- Používanie rebríkov bez označenia a bez ich kontroly.
- Nesprávne umiestňovanie tlakových nádob a fliaš.
- Chýbajúce alebo poškodené kryty strojov a strojných zariadení.
- Používanie nebezpečných elektrických spotrebičov, svojpomocne vyrobených predlžovacích káblov, nebezpečné a neupevnené el. zásuvky, voľné el. káble a pod.
- Chýbajúca technická dokumentácia od strojov a strojných zariadení.
- Údržba technických zariadení sa nevykonáva podľa stanovených harmonogramov.
- Zastaranosť mnohých technologických zariadení.
- Častým a opakujúcim sa nedostatkom je neodstraňovanie závad zistených pri revíziách technických zariadení.

- Poškodené pracovné prostriedky, zveráky, používanie svojpomocne vyrobených pracovných pomôcok, upínacích zariadení a pod.
- Nevykonáva sa pravidelné preskúšanie osobných a ochranných prostriedkov pre prácu na elektrických zariadeniach a prác vo výškach.
- Nevykonávanie pravidelnej kontroly prenosného, ako aj ručného elektrického náradia.
- Chýbajúce lapače iskier na brúskach, alebo chýbajúce odsávanie brúsneho prachu.
- Nezabezpečenie výkopov voči zavaleniu zeminy, či voči pádu osôb do hĺbok.
- Chýbajúce alebo inak nebezpečné ochranné zábradlia na schodištiach, alebo pracovných plošinách.
- Netesnosti rozvodov priemyselných látok, médií, pary a nezabezpečenie rozvodov tepla proti popáleniu apod.

Bolo by možné uviesť značné množstvo ďalších nedostatkov, ktoré sa každoročne opakujú a sú typické len pre jednotlivé druhy vykonávaných činností. Za pozitívny môžeme označiť fakt, že percento týchto závad z celkového počtu zistených závad v roku 2010 pokleslo o 2,7 % oproti roku 2009, čo bolo zaznamenané po prvýkrát po viacerých rokoch.

Pre ďalšie obdobie vyplýva z uvedeného úloha pokračovania a prehĺbovania spolupráce s orgánmi inšpekcie práce a s Národným inšpektorátom práce. Za tým účelom bola uvedená oblasť zakotvená do „Dohody o spolupráci medzi KOZ SR a Národným inšpektorátom práce „.

2. Nedostatky zisťované v pracovných priestoroch a pracovných podmienkach /skratka NPPP/.

Pôsobenie odborovej kontroly vo vytváraní bezpečných a zdraviu nezávadných pracovných podmienok je jednou priorit celkového pôsobenia odborov. Povinnosti, ktoré má zamestnávateľ vo vytváraní bezpečných pracovných podmienok plniť, podľa ustanovení zákona o BOZP vytvárajú dostatočný priestor preto, aby zamestnanci pracovali v dôstojných a bezpečných pracovných podmienkach. Okrem legislatívnych východísk ovplyvňujú úroveň starostlivosti o vytváranie bezpečného pracovného prostredia mnohé ďalšie faktory akými sú napr.:

- dôsledné plnenie ustanovení príslušných predpisov,
- ekonomická situácia jednotlivých zamestnávateľov a pod.
- stav a úroveň budov a priestorov v ktorých zamestnanci pracujú.

Oblasť pracovných podmienok a pracovných priestorov v roku bola taktiež v centre pozornosti pri vykonávaní kontrolnej činnosti v základných organizáciách aj v roku 2010. Celkove bolo zistených 835 závad, čo predstavuje 23,4 % z celkového počtu zistených závad. Oproti roku 2009 ide o pokles absolútneho počtu o 153. V percentuálnom vyjadrení ide o mierny nárast o 0,3 % oproti 23,1 % v roku 2009.

Zároveň z celkového počtu zistených nedostatkov ide o druhú najpočetnejšiu skupinu závad.

Hoci v roku 2009 vstúpili do platnosti novelizované zákony, konkrétne zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, zákon o ochrane a podpore verejného zdravia a celý rad vykonávacích a súvisiacich predpisov, dochádza v roku 2010 znovu k ich otvoreniu a v II. polroku 2010 v pracovnej skupine zloženej na tripartitnom princípe t.j. zo zástupcov zamestnávateľov, zástupcov vlády, zástupcov zamestnancov sú prerokúvané návrhy nových znení, ktoré významnou mierou menia zákony prijaté v roku 2009.

Odbory vždy deklarovali snahu o zníženie administratívnej náročnosti a zjednodušenie legislatívy. Častými zmenami v legislatíve dochádza práve ku zvýšeniu administratívnej a zároveň aj vyššiemu finančnému zaťaženiu ako zamestnávateľov, tak aj ďalších aktérov v oblasti BOZP /napr. profesionálnych služieb, odbornej verejnosti apod./.

Jednotlivé odborové zväzy vzhľadom na pracovné podmienky, ktoré sú typické len pre dané odvetvie napr. v baniach, v železničnej doprave, v obchode, službách a pod. zaznamenávajú vlastné špecifické nedostatky. Spoločne sa opakujúcimi nedostatkami, ktoré sa vyskytujú u prevažnej väčšiny zamestnávateľov, sú nasledovné nedostatky a závady:

- Celkový nevyhovujúci stav mnohých prevádzkových priestorov a zariadení,
- Poškodené schodištia, chýbajúce, alebo poškodené zábradlia,
- Chýbajúce prechodové mostíky ponad pásové dopravníky,
- Chýbajúce kryty elektrických zásuviek, prípadne rozbité el. zásuvky,
- Poškodené strechy a zatekanie do miestností,
- Zatarasenie únikových ciest,
- Nerovnosti v podlahách, poškodené podlahové krytiny, výstupky, hrbole, ktoré spôsobujú pád osôb a pod.,
- Pred elektrickými rozvádzačmi nie je vytvorený voľný priestor pre manipuláciu s nimi v prípade havárie,
- Nesprávne skladované sypké materiály,
- Opotrebené, alebo úplne chýbajúce farebné označenie bezpečnostných zón strojov, prípadne pracovných jám,
- Sklenené výplne dvier vo výške očí nie sú farebne označené a zabezpečené proti prieniku osôb,
- Nedostačujúce dopravné a manipulačné priestory,
- Nesprávne skladovanie materiálu,
- Nedostatočný pracovný priestor pri práci so zobrazovacími jednotkami, neprímeraný počet počítačov a ich obsluhy na daný priestor.,
- Zatekanie dažďovej vody na elektroinštaláčne zariadenia,
- Celý rad nedostatkov pri prevádzke kotolní:
  - ako znečistené a nechránené osvetľovacie telesá,
  - nie je vykonávané zisťovanie prítomnosti kysličníka uhoľnatého.

- Nefunkčné, prípadne nenainštalované odsávacie zariadenia vo výrobných prevádzkach, v práčovniach, v zariadeniach pre stravovanie,
- Nedostatočné osvetlenie pracovných priestorov, chýbajúce kryty osvetľovacích telies, nedostatočný počet osvetľovacích telies podľa príslušných predpisov, znečistené osvetľovacie telesá,
- Nedostatočne chránené rozvody tepla, horúcej pary a vody, prípadne rozvody elektrickej energie, neoznačené voľné el. káble a pod.,
- Znečistené okolia zásobníkov ropných produktov pri skladovaných opotrebovaných olejov,
- Nebezpečné skladovanie paliet a hotových výrobkov,
- V mnohých prípadoch nízky hygienický štandard šatní, sprchovacích miestností a pod,
- Nedostatky v mikroklimatických podmienkach, v zime nedostatočné vykurovanie, v letných mesiacoch prehriate miestnosti a nezabezpečené dostatočné prúdenie vzduchu a vetranie pracovísk podľa príslušných hygienických predpisov.

Nedostatkov v pracovnom prostredí existuje celý rad, nie je však účelom vymenovať ich všetky. Cieľom je najmä upozorniť na skutočnosť, že aj napriek uvedenému množstvu bezpečnostných predpisov, ktoré danú oblasť upravujú, sú v mnohých prípadoch zamestnanci nútení pracovať v nevyhovujúcich pracovných podmienkach a pracovnom prostredí, čo v nemalej miere zvyšuje záťaž na ich zdravie a možnosti vzniku pracovných úrazov a iných poškodení zdravia. Z toho dôvodu je odstraňovanie závad v oblasti pracovných podmienok jednou z priorit pri vykonávaní tzv. následných kontrol.

Pri prijímaní opatrení na odstraňovanie nedostatkov v tejto oblasti sú zároveň upozorňovaní nielen samotní zamestnávateľia, ale aj zriaďovatelia organizácií, prípadne príslušné ministerstvá, alebo vedenia spoločností. V mnohých prípadoch sú o zistených skutočnostiach informované aj orgány verejného zdravotníctva, s ktorými bola v hodnotenom období veľmi dobrá spolupráca. Odbory sú si vedomé, že súčasná situácia na trhu práce, ekonomická situácia mnohých zamestnávateľov nie je priaznivá, no napriek tomu, tak ako ani ekonomická kríza nesmie byť ospravedlnením na nedodržiavanie bezpečnostných predpisov, tak v čase určitej stabilizácie ekonomiky tomu tak nesmie byť o to viac.

3. Nedostatky zisťované pri vyšetrovaní, evidencii a registrácii pracovných úrazov a chorôb z povolania /skratka NREG/.

V predmetnej oblasti bolo v roku 2010 zistených celkom 30 nedostatkov, čo predstavuje 0,8 % z celkového počtu zistených nedostatkov. Oproti roku 2009 došlo k poklesu o 55 nedostatkov v absolútnom vyjadrení a v percentuálnom vyjadrení, pokles o 1,2 %, čo je významný pozitívny vývoj.

Prevažná väčšina nedostatkov je zisťovaná v neplnení povinností pri hlásení, evidencii a registrácii úrazov, ktoré môžeme označiť ako nedostatky neplnenia si povinností vo vedení príslušnej agendy podľa platných predpisov. Čo však z pohľadu odborov považujeme za významnejší nedostatok je, že klesá účasť odborových

funkcionárov na zisťovaní príčin vzniku pracovných úrazov, že títo nie sú vôbec informovaní o vzniku pracovných úrazov a nie sú ani prizývaní k ich vyšetrovaniu. Tento fakt je, žiaľ, zapríčinený aj legislatívou, ktorá nejednoznačne upravuje účasť odborových orgánov na vyšetrovaní pracovných úrazov, chorôb z povolania a veľká časť povinností v danej oblasti je prenesená na zástupcov zamestnancov pre BOZP.

V prípade schválenia navrhovaných zmien v Zákone o BOZP, ktoré boli predložené v II. polroku 2010 je možné, že odborové orgány stratia úplne právo na vyšetrovanie príčin pracovných úrazov a chorôb z povolania, čím dôjde k nerovnováhe na pracovisku a bude narušená demokracia o rozhodovaní a participácia medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, tak ako to predpokladá „Stratégia európskeho spoločenstva v bezpečnosti a ochrane zdravia..“. Navrhovaná právna úprava o účasti tzv. „príslušného zástupcu“ nemá v slovenskej legislatíve definovanú podobu a je aj v rozpore s rámcovou smernicou EHS 89/391.

Najčastejšie nedostatky zistené pri kontrolnej činnosti:

- Zamestnávatelia nemajú spracovaný vnútorný predpis pre evidenciu a registráciu pracovných úrazov a spôsob ich nahlasovania.
- V prípade, že takýto predpis je spracovaný, zamestnanci nie sú s nim preukázateľne oboznámení.
- Nesprávne vyplňovanie záznamov o pracovnom úraze, chýbajúce vyjadrenie zástupcov zamestnancov, prípadne odborových orgánov.
- Opatrenia proti opakovaniu príčin pracovných úrazov sú neraz nekonkrétne, bez určenia zodpovednosti a termínu splnenia., nie je vykonávaná kontrola splnenia prijatých opatrení proti opakovaniu príčin pracovných úrazov a chorôb z povolania.
- Na príslušné odborové zväzy nie sú hlásené závažné pracovné úrazy, čo je zapríčinené vypustením tejto povinnosti z platnej legislatívy, a táto skutočnosť bola a je obsahom pripomienok k tvorcom legislatívy.
- Nie sú vedené záznamy o drobných poraneniach ako súčasť lekárničiek na poskytnutie prvej pomoci.
- Nie je vedená kniha evidovaných pracovných úrazov.
- Nenahlasovanie ukončenia PN z dôvodu skončenia PÚ.

Uvedené nedostatky je možné odstrániť jednoducho: dôsledným plnením si povinností v evidencii a registrácii, tak ako to ukladá zákon o BOZP. Pre budúce obdobie je však omnoho dôležitejšie posilniť spoluprácu a účasť odborových orgánov práve na vyšetrovaní príčin pracovných úrazov, na celkové skvalitnenie informovanosť o evidencii a registrácii pracovných úrazov a chorôb z povolania tak, aby bola dosiahnutá objektivita a vyváženosť pri posudzovaní miery zavinenia na vzniku pracovných úrazov a iných poškodení zdravia v súvislosti s vykonávanou prácou.

4. Porušenia zistené pri odškodňovaní pracovných úrazov a chorôb z povolania /skratka *NOPU*/.

Vzhľadom k tomu, že v súčasnosti je náhrada škody spôsobená pracovným úrazom a chorobou z povolania realizovaná prostredníctvom pomerne komplikovaného zákona o sociálnom poistení, ktorým sa spoločne vykonáva dôchodkové poistenie, nemocenské, garančné, nezamestnanecké poistenie a súčasne aj poistenie pracovných úrazov a CHZP, ide o komplikované vykonávanie náhrady škody, ktoré zo sebou prináša celý rad problémov.

V roku 2010 bolo v danej oblasti zistených celkom 12 nedostatkov, čo predstavuje 0,3 % z celkového počtu zistených závad. Oproti roku 2009 ide o pokles o 11 závad a percentuálne o 1% celkom.

Súčasný systém úrazového poistenia je neprehľadný, administratívne náročný a chýba spätná väzba informovania ako zamestnávateľov tak zamestnancov, ako aj odborových orgánov o vykonaní náhrady škody. Odbory už dlhodobo presadzujú požiadavku, aby nové úrazové poistenie bolo samostatné, úplne oddelené od ostatných druhov poistenia a malo by obsahovať všetky prvky prevencie. Odbory požadujú, aby nové poistenie bolo jednotné a spracované na bipartitnom základe /duálne/ zamestnávateľmi a zamestnancami bez zasahovania štátu, tak ako je to riešené vo viacerých vyspelých členských krajinách EÚ /napr. Rakúsko/. To znamená, že toto nové poistenie by mali zásadne vykonávať spoločne iba odbory a zamestnávatelia.

V súčasnosti prezentovaný názor, ktorý navrhuje presunutie poistenia na komerčné poistenie, nemôžu odbory zásadne prijať z uvedených dôvodov a taktiež na základe Dohovoru MOP č. 102 o minimálnych normách sociálneho zabezpečenia, ktorý ukladá vykonávať poistenie inštitúciou kontrolovanou parlamentom, alebo ustanovenou na tripartitnom princípe. Napriek tomu, že SR doteraz neratifikovala časť dohovoru ukladajúcu túto požiadavku, bude nutné tak v najbližšom čase urobiť aj vzhľadom na nevyhnutnosť zblížovania systémov úrazového poistenia v EÚ.

Uvedený zámer KOZ SR žiadala zakotviť aj do „Koncepce štátnej politiky BOZP v SR na roky 2008 – 2012“. Žiaľ doteraz nebola politická vôľa na prijatie takéhoto zákona a okrem čiastočných úprav zákona o sociálnom poistení k tomu doposiaľ nedošlo.

Pri odškodňovaní pracovných úrazov a chorôb z povolania sú zisťované opakujúce sa nedostatky:

- Zo strany zamestnávateľov je snaha neodškodniť registrované pracovné úrazy bez toho, aby bolo preukázateľne dokázané zbavenie sa zodpovednosti za vznik pracovného úrazu striktne podľa ustanovení Zákonníka práce § 196.
- Nie je vyplácaná náhrada škody pri pracovných úrazov bez práceneschopnosti, čo je v rozpore s platnou legislatívou.
- Zdĺhavé postupy pri preukazovaní nároku na odškodnenie.
- Nedostatočná spolupráca medzi zamestnávateľmi, sociálnou poisťovňou, zmeny stanovísk počas konania.
- Dlhodobé neriešenie zjavného podozrenia na chorobu z povolania.
- A mnohé ďalšie drobné nedostatky.

KOZ SR na základe uvedeného využije všetky nástroje, formy a metódy pri rokovaníach s príslušnými inštitúciami, sociálnymi partnermi, v orgánoch budovaných na tripartitnom princípe, pre prijatie samostatného, štandardného zákona o úrazovom poistení a odmieta presun úrazového poistenia na komerčné poisťovne.

5. Nedostatky zistené pri poskytovaní a používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov nedostatky pri poskytovaní umývacích, čistiacich a hygienických prostriedkov, nedostatky pri zabezpečovaní pitného režimu /skratka *NOOP*/.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, poskytovanie osobných ochranných pracovných prostriedkov zaznamenáva postupne zlepšujúcu sa úroveň. Ako v oblasti prípravy podnikových zoznamov a v účasti zamestnancov na hodnotení nebezpečenstiev ako podkladu pre prípravu podnikových zoznamov pre poskytovanie OOPP, tak aj v reálnom poskytovaní OOPP, umývacích, čistiacich, dezinfekčných prostriedkov. Počet zistených nedostatkov v roku 2010 bol 241, čo predstavuje 6,8 % z celkového počtu zistených nedostatkov. Oproti roku 2009 ide o mierny, nepodstatný nárast o 1 %.

Najčastejšie zisťované nedostatky:

- Nedostatočná informovanosť odborových funkcionárov o pripravovaných postupoch pri spracovaní podnikových zoznamov pre poskytovanie OOPP.
- Nedostatočná spolupráca orgánov bezpečnostno-technickej služby ako aj pracovnej zdravotnej služby s odborovými orgánmi a zástupcami zamestnancov pri hodnotení nebezpečenstiev a spracovaní zoznamov pre poskytovanie OOPP.
- Nie sú vopred poskytované informácie zástupcom zamestnancov a odborovým orgánom, ako aj pripravované dokumenty k posúdeniu v primeranom čase, tak ako to ukladá zákon o BOZP v § 10. Tým dochádza k tomu, že odborové orgány sú už postavené pred hotovú vec a nemajú možnosť vopred posúdiť kvalitu pripravovaných dokumentov.
- Používanie nevhodných OOPP, ktoré nie sú certifikované a nezodpovedajú požiadavkám na ochranný účinok.
- Údržba OOPP na ochranu tela/ pranie a čistenie/, resp. náklady sú presúvané v plnej miere na zamestnancov.
- Používanie OOPP, ktoré stratili svoju ochrannú funkciu,
- Neprideľovanie OOPP zamestnancom na dobu určitú, prípadne sezónnym pracovníkom a brigádnikom.
- V mnohých zamestnávateľských subjektoch nie sú pre príslušné profesie OOPP poskytované vôbec a zamestnanci pracujú vo vlastnom oblečení, pritom sú vystavení riziku pôsobenia škodlivých faktorov.
- Poskytovanie tzv. ochranných a občerstvujúcich nápojov, ako aj organizačné opatrenia, ktoré sledujú ochranu zamestnancov pred záťažou ako teplom, tak aj chladom v zimných mesiacoch nie sú vykonávané v mnohých organizáciách.

- Mnohé nedostatky sú zisťované v kvalite poskytovanej obuvi, rukavic, niektorých ochranných pracovných odevoch a pod.
- A ďalšie.

V roku 2010 nebola zo strany KOZ SR pripomienkovaná legislatíva, ktorá by sa dotýkala danej oblasti.

6. Nedostatky zistené v zdravotnej spôsobilosti, zdravotníckej a hygienickej starostlivosti, nedostatky pri poskytovaní prvej pomoci nedostatky pri vykonávaní zdravotného dohľadu, nedostatky pri organizovaní a realizácii rekondičných pobytov pre zamestnancov /skratka NZDR/.

V roku 2010 začala platiť novela zákona o BOZP č. 132/2010 Z. z., ktorá významne zvýšila zainteresovanosť odborových orgánov, ako aj zástupcov zamestnancov pre BOZP na organizovaní všetkých procesov zdravotnej starostlivosti, spolupráce s orgánmi pracovnej zdravotnej služby, poskytovaní rekondičných pobytov a mnohých ďalších úloh. Celkove bolo v roku 2010 zistených 304 nedostatkov, čo predstavuje 8,5 % nedostatkov z celkového počtu zistených nedostatkov. V porovnaní s rokom 2009 ide o mierny nárast o 0,7 %.

Na druhej strane predmetná novela vyvolala určitú nespokojnosť zamestnávateľov predovšetkým v poskytovaní rekondičných pobytov a zaradeniu rizikového faktoru hluk, ako faktoru, ktorý zakladá právo na poskytovanie rekondičných pobytov. Zo strany orgánov verejného zdravotníctva a taktiež aj zo strany odborov, bola sledovaná pri prijímaní predmetnej novely, taká ochrana zdravia zamestnancov, ktorá aspoň čiastočne eliminuje následky pôsobenia škodlivých faktorov práce v súlade s európskymi štandardami a bola v roku 2010 prijatá všetkými sociálnymi partnermi. Zároveň významne rozšírila možnosti organizovania rekondičných pobytov o formu tzv. rehabilitácie, čím sa sledovalo zníženie nákladov pre zamestnávateľov. Taktiež výber vhodnej formy bol určený na základe dohody medzi zamestnávateľmi a zástupcami zamestnancov a na návrh orgánov pracovnej zdravotnej služby.

Najčastejšie opakujúce sa nedostatky:

- Nedostatočná spolupráca odborových funkcionárov a zástupcov zamestnancov s orgánmi pracovnej zdravotnej služby v oblasti ako vykonávania preventívnej zdravotnej starostlivosti, tak vykonávaní analýzy rizika a ďalšie úkony v zmysle zákona o BOZP a taktiež zákona o ochrane a podpore verejného zdravia.
- Nie sú vykonávané merania rizikových faktorov pracovného prostredia pri zmenách technológie.
- Nie je vykonávaná aktualizácia hodnotenia rizík pri zmenách technológie.
- Zamestnávatelia neposkytujú rekondičné pobyty aj napriek vzniku nárokov na tieto.
- Nevykonávanie merania faktorov škodlivých faktorov práce /hluk, prašnosť a pod./.
- Nezabezpečenie dostatočného počtu osôb vyškolených na poskytovanie prvej pomoci.

- Vzhľadom na územné členenie a dislokáciu orgánov pracovných zdravotných služieb dochádza aj k zvyšovaniu nákladov na dopravu zamestnancov zo vzdialenejších miest do zdravotníckych zariadení a pod..
- Nedostatočne vybavené lekárničky pre poskytovanie prvej pomoci. Odlúčené pracoviská neraz nie sú vôbec vybavené lekárničkami pre poskytovanie prvej pomoci.
- Nízka hygienická úroveň prípadne nedostatočné vybavenie zariadeniami sociálneho charakteru, hygienickými zariadeniami a pod..

Ako už bolo uvedené v úvode, ostatná novelizácia zákona o BOZP a taktiež zákona o ochrane a podpore verejného zdravia platná od roku 2010 sledovala spoluprácu všetkých zúčastnených t.j. zamestnávateľov, zamestnancov, aby v spolupráci s preventívnymi službami, či už pracovnou zdravotnou službou, alebo bezpečnostno-technickou službou dosiahli ochranu zdravia zamestnancov v súlade s požiadavkami nášho členstva v EÚ. Preto je aj pre budúcnosť pre odbory prioritou ochrana zdravia zamestnancov bez požadovania neoprávnených nárokov na zvyšovanie nákladov zamestnávateľov. Neobjektívne posúdenie miery rizika a kategorizácia pracovísk, nebola nikdy odbormi tolerovaná a požadovaná je taká, ktorá vyvážené sleduje, ako ekonomické záujmy zamestnávateľov, tak aj oprávnené potreby zamestnancov na ochranu zdravia.

Tabuľka č. 4 (Názov, popis a skratky vybraných typov nedostatkov zistených pri previerkovej činnosti odborovej kontroly BOZP v roku 2010 je uvedený v tabuľke č.3)

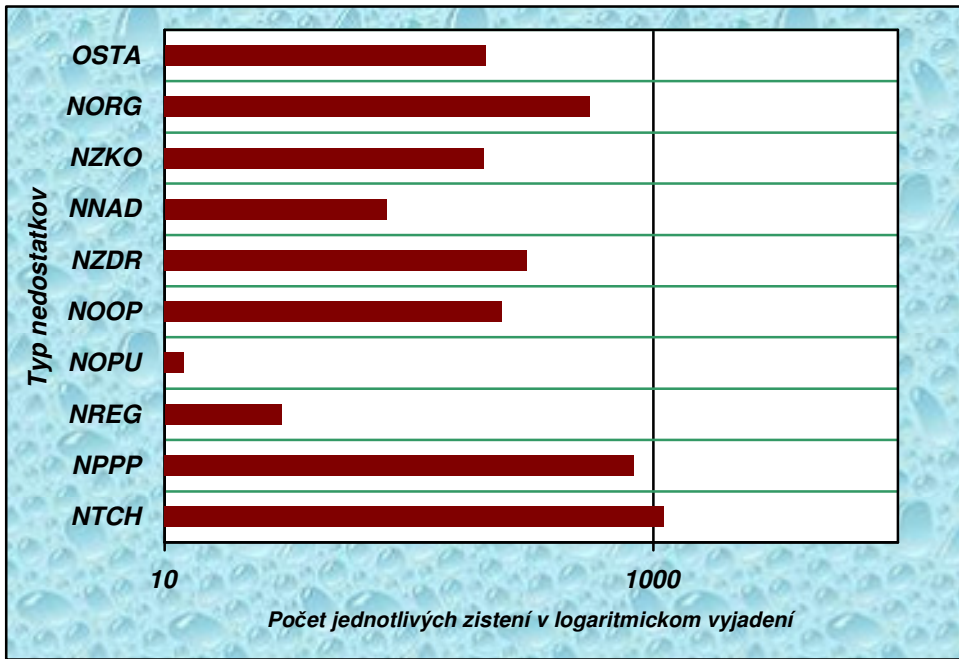
Číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Typ	NTCH	NPPP	NREG	NOPU	NOOP	NZDR	NNAD	NZKO	NORG	OSTA	SPOLU
Počet	1105	835	30	12	241	304	81	203	549	205	3565
v %	31,0	23,4	0,8	0,3	6,8	8,5	2,3	5,7	15,4	5,8	100

7. Nedostatky zistené pri výkone nadčasovej alebo nočnej práce, nedostatočné prestávky pri práci a po práci, nedostatočný odpočinok v súvislosti s touto prácou, riziková práca vykonávaná v nadčase (§ 97 a 98 ZP) /skratka NNAD/.

V roku 2010 bolo v tejto oblasti zistených celkom 81 nedostatkov, čo predstavuje 2,3% z celkového počtu zistených nedostatkov celkom. Oproti roku 2009 ide o nepodstatný pokles zistených závad a nedostatkov o 0,3 %.

Ako je ziaľ už, chronický známe limity práce nadčas určené Zákonníkom práce sú často prekračované, čo je však samostatnými zamestnancami prijímané z dôvodov existenčnej odkázanosti ako jedna z možností zvýšenia si príjmu za prácu.

Graf č.4 Počet zistených nedostatkov pri previerkovej činnosti odborov v roku 2010 a ich zaradenie podľa skratiek z tabuľky č.3 a 4 (Zobrazenie grafu je uvedené v logaritmickom vyjadrení).

Najčastejšie sa opakujúce nedostatky:

- Výskyt nadčasovej práce na rizikových pracoviskách v rámci štandardnej prevádzky zdôvodňovaný mimoriadnymi udalosťami.
- So zamestnancami nie sú preukázateľne dokázané dohody pri výkone práce nadčas na rizikových prácach po predchádzajúcom súhlase zástupcov zamestnancov a iba v naliehavých prípadoch pre zabezpečenie plynulého výrobného procesu tak, ako to ukladá § 97 ods. 11 ZP.
- Nerešpektovanie ustanovení o prestávkach medzi pracovnými zmenami.
- Nerešpektovanie ustanovení o týždennom pracovnom čase. Pri niektorých nárazových a sezónnych prácach nie je dodržiavaný stanovený odpočinok po práci.
- Pri práci v noci spravidla nie je zabezpečované zamestnávateľmi stravovanie zamestnancov.
- Nedostatky boli zistené aj v posudzovaní zdravotnej spôsobilosti na nočnú prácu, v ročných intervaloch, pri preraďovaní na inú prácu a pod., tak ako to ukladá § 98 ZP.
- Zamestnancom pracujúcim v noci nie sú poskytované bezpečnostné prestávky.
- V niektorých prípadoch neboli spracované zoznamy zamestnancov zaradených na nočnú prácu.
- A pod.

V oblasti práce nadčas je opakovane zneužívaná situácia na trhu práce, kedy zamestnávatelia využívajú existenčné ohrozenie zamestnancov a na druhej strane

samotní zamestnanci, nemajúc inú možnosť, tak vedome pracujú pod tlakom, prijímajú z obavy o stratu zamestnania tieto podmienky.

Výskumy vykonané Európskou agentúrou bezpečnosti práce preukázali, že takáto práca, vykonávaná v strese v súvislosti s prácou, je zdrojom veľkého percenta pracovných úrazov ako aj dlhodobých poškodení zdravia. Predstavuje 50 - 60 % z celkového počtu vymeškaných kalendárnych dní z dôvodu PÚ. Z toho dôvodu, odbory na základe podložených údajov úradov verejného zdravotníctva odmietajú také zvyšovanie limitov práce nadčas, ako aj prácu v noci, ktoré zo sebou prinášajú zvýšené riziko poškodzovania zdravia zamestnancov.

8. Nedostatky zistené pri ustanovení, alebo pri činnosti zástupcov zamestnancov pre BOZP a komisie BOZP, prípadne aj porušenie ustanovenia § 240 Zákonníka práce /skratka NZKO/.

V roku 2010 bolo v tejto oblasti zistených celkom 203 nedostatkov, čo predstavuje 5,7 % z celkového počtu zistených nedostatkov. V porovnaní s rokom 2009 ide o 0,8 % nárast. V oblasti činnosti zástupcov zamestnancov ide už viac rokov po sebe o trvalý nárast počtu nedostatkov v súvislosti s ich pôsobením. Je to viac menej dôkazom toho, že inštitút zástupcov zamestnancov, tak ako je zvykom v starších členských krajinách, sa doposiaľ neuplatnil tak, aký bol zámer s jeho zavedením do slovenskej legislatívy.

Najčastejšie sa opakujúce nedostatky:

- Niektorí zamestnávateľia vôbec neustanovili zástupcov zamestnancov pre BOZP.
- Nezaujímajú zástupcov zamestnancov o vykonávanie spoločných previerok, na vyšetrovaní príčin pracovných úrazov a iných činnostiach na ktoré majú právo v zmysle zákona o BOZP.
- Odborové orgány nedostatočne využívajú svoje právo pri výbere a navrhovaní zamestnancov do funkcie zástupcu zamestnancov pre BOZP.
- Nie je presne určený primeraný čas s náhradou mzdy na výkon činnosti zástupcov zamestnancov.
- Zástupcovia zamestnancov nemajú dokumentované ako závady zistené pri kontrole, tak požiadavky zamestnancov, ktorých zastupujú.
- Zamestnanci nie sú informovaní, kto je ich zástupca pre BOZP.
- Nie sú ustanovené komisie BOZP, prípadne nie je dodržaný príslušný počet zástupcov jednotlivých zložiek /zástupcov zamestnávateľa a zástupcov zamestnancov/.
- Nedostatočná spolupráca zástupcov zamestnancov s profesionálnymi službami, ako je BTS /bezpečnostno-technická služba (a PZS) Pracovná zdravotná služba/ v celom rade aktivít ako výber zamestnancov na rekondičné pobyty, obsah a formu týchto, pri výbere technológií a pod.
- V komisiách BOZP nie sú prerokované výsledky kontrolnej činnosti a nie sú posudzované všetky okolnosti súvisiace so starostlivosťou o BOZP.
- A celý rad ďalších drobných nedostatkov.

Súčasnú postavenie zástupcov zamestnancov, aj napriek tomu, že vlastné právomoci nie vždy dostatočne nevyužívajú majú svoje opodstatnenie. Navrhované zmeny v zákone o BOZP z II. polroku 2010 oslabujú ich právomoci v celom rade procesov BOZP. Z toho dôvodu budú odbory požadovať ponechanie súčasného ustanovenia zákona o BOZP, ktorý je v súlade s Rámcovou smernicou EHS 89/391. Zníženie dosiahnutých štandardov v oblasti BOZP by bolo v rozpore s touto smernicou, ako aj dohovormi MOP v oblasti BOZP.

9. Nedostatky, spektrum rôznych organizačných a riadiacich nedostatkov (napr. nevypracovanie politiky BOZP, nevykonávanie bezpečnostných školení, nedostatky pri organizovaní technickej služby a pod. /skratka NORG/).

V roku 2010 bolo zistených celkom 549 nedostatkov v tejto oblasti, čo predstavuje 15,4 % z celkového počtu zistených nedostatkov. Oproti roku 2009 ide o 2 % nárast počtu týchto nedostatkov.

Spektrum nedostatkov v tejto oblasti úzko súvisí s plnením úloh, ktoré vyplývajú pre zamestnávateľov vo vedení príslušnej agendy administratívneho charakteru, organizačnej a technickej činnosti smerujúcej k plneniu úloh v zmysle legislatívy. Odbory už veľa rokov volajú po zjednodušení administratívnej náročnosti, čo je dnes pokladané za prioritné. Aj dnes sme za zníženie administratívnej náročnosti v agende BOZP, nie však na úkor zníženia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Spolupráca odborových orgánov, zástupcov zamestnancov pre BOZP s preventívnymi a ochrannými službami v zmysle doteraz platného zákona nesmie byť oslabená navrhovanými „zmäkčujúcimi“ úpravami zákona o BOZP.

Najčastejšie sa opakujúce nedostatky:

- Odborové organizácie, prípadne zástupcovia zamestnancov pre BOZP, nie sú v predstihu informovaní o príprave podnikových dokumentov, nemajú dostatočný priestor sa k nim vyjadriť, prípadne nie sú zohľadnené ich požiadavky a návrhy. Často ide pri tom o základné dokumenty, ako je koncepcia politiky BOZP, hodnotenie rizík a nebezpečenstiev pre jednotlivé profesie.
- Nevykonávanie kontrolnej činnosti vedúcimi zamestnancami.
- Nie sú vypracované alebo aktualizované zoznamy prác a pracovísk zakázaných ženám, tehotným, ženám a matkám do konca 9. mesiaca po pôrode.
- Nie sú spracované vnútorné plány výchovy a vzdelávania.
- V evidencii vykonaných školení nie sú uvádzané konkrétne bezpečnostné predpisy pre jednotlivé profesie.
- V mnohých prípadoch profesionálne služby nespolupracujú so zástupcami zamestnancov a príslušnými odborovými orgánmi.
- Niektorí zamestnávateľia predovšetkým v malých a stredných podnikoch nemajú uzatvorené zmluvy s profesionálnymi službami.
- Nevykonávanie spoločných previerok BOZP vedúcimi zamestnancami za účasti zástupcov zamestnancov. Keď už sú vykonávané kontroly, nie je vykonávaná

kontrola plnenia prijatých opatrení na zlepšenie stavu, alebo odstránenia zistených nedostatkov.

- Neúčast odborových orgánov pri spracovaní miestnych, prevádzkových, podnikových predpisov pre jednotlivé pracoviská.
- A pod.

Prevažná väčšina nedostatkov zistených v tejto oblasti úzko súvisí s činnosťou zástupcov zamestnancov, komisií BOZP a vzájomnej spolupráce. Tieto úlohy a povinnosti zamestnávateľov sú aj predmetom kontroly orgánov štátneho odborného dozoru. Zo strany odborov je prioritné, aby uvedené úlohy a taktiež vedená agenda nebola samoučelná, len pre výkon kontroly, ale aby sa na jej vedení podieľali aj zástupcovia zamestnancov. A tak isto je dôležité, aby o nej boli zástupcovia zamestnancov včas a dostatočne informovaní.

10. Ostatné zistené nedostatky (napr. spoločný súbor všetkých ostatných zistených nedostatkov, napr. tých ktoré neboli zaradené do hodnotenia osobitne podľa predchádzajúceho spektra kritérií) / skratka OSTA/.

V roku 2010 bolo do spektra ostatných zistených nedostatkov celkom 205 závad, čo predstavuje 5,8 % z celkového počtu zistených nedostatkov. Oproti roku 2009 ide o mierny pokles o 0,3 %.

Stručný výpočet nedostatkov, ktoré sa spoločne vyskytovali vo všetkých odborových zväzoch:

- Nespracovanie vnútorného predpisu pri práci so zobrazovacími jednotkami.
- Často sa opakuje, že záznam z overovania vedomostí nie je podpísaný členmi skúšobnej komisie.
- V nejednom prípade bezpečnostný technik vykonáva činnosť bez oprávnenia.
- Zisťujeme aj nedostatočný počet členov BTS v pomere ku počtu zamestnancov, čo nezodpovedá požiadavkám zo zákona o BOZP.
- Nie sú dodržané stanovené dostatočné priestorové požiadavky na rozmiestnenie a počet PC v miestnosti.
- Častou závadou je aj nedostatočná ochrana proti zásahu elektrickým prúdom odkrytými časťami elektrického vedenia, chýbajúcich krytov zásuviek a pod. V niektorých prípadoch ide nielen o pracovné prostredie, ale aj o verejne prístupné miesta pre návštevníkov objektov, v ktorých sú poskytované rôzne služby a pod.
- Nepriaznivá aj situácia ktorá vzniká v dôsledku vykonávania niektorých prác na dobu určitú, prípadne na „dohodu“, čo zapríčiňuje, že nie sú pre zamestnancov zabezpečené základné školenia, či vybavenie OOPP a pod.
- Pretrváva snaha zamestnávateľov nezamestnávať zamestnancov na trvalý pracovný pomer, ale iba na živnosť, v dôsledku čoho dochádza ku znižovaniu úrovne starostlivosti o BOZP. Ani samotní občania - živnostníci,

si dostatočne neuvedomujú svoju zodpovednosť za vlastné zdravie, pričom často dochádza k porušovaniu zásad BOZP.

- Zamestnávateľ nemá spracovaný vnútorný predpis pre poskytovanie ochranných nápojov.
- Nie sú spracované pokyny na zisťovanie prítomnosti alkoholu a iných psychotropných látok.
- Celý rad podobných nedostatkov, ktoré sú typické len pre jednotlivé odborové zväzy.

Percentuálne ide o značný podiel nedostatkov a z toho dôvodu bude aj táto oblasť v centre pozornosti odborových orgánov, aby už v príprave legislatívy a aj v preventívnej činnosti boli vytvorené podmienky na odstraňovanie nedostatkov ešte pred vykonávanými kontrolami. V roku 2010 bolo odstránených ešte počas previerky 951 nedostatkov.

Situácia na trhu práce, prepúšťanie zamestnancov, v malých a stredných podnikoch, kde nie sú konštituované odborové orgány, nízka akcieszopnosť mnohých základných organizácií a pod., to sú všetko výzvy pre orgány odborových zväzov a KOZ SR ku zvyšovaniu svojej akcieszopnosti a využívaniu svojich práv.

ČASŤ III.

PORADENSKÁ A METODICKÁ ČINNOSŤ ODBOROV V OBLASTI BOZP

Preventívne pôsobenie odborov a poskytované poradenskej a metodologickej pomoci, považujeme za mimoriadne dôležité. Odbory vo svojej činnosti nesledujú len samoučelné odhaľovanie nedostatkov a ich prípadné sankcionovanie, ale za dôležitejšie považujeme včasné upozornenie na prípadné nedostatky a tým preventívne pôsobiť. Ďalej sledujeme priamy podiel na kolektívnom vyjednávaní, na spracovávaní vzorov podnikových dokumentov, na celkovom vyhovujúcom pracovnom prostredí.

Za účelom takéhoto preventívneho pôsobenia bolo v roku 2010 vykonaných celkom 3258 akcií, čo je o 35 akcií menej ako v roku 2009. Za účelom určitého prehľadu sú tieto aktivity zaradené do 10 oblastí a kategórií. Skladba jednotlivých činností a ich pomer je znázornený v grafe č. 5. podľa tabuľky č. 5.

Formy a metódy práce a poskytovania týchto „služieb“ odborovým orgánom, zástupcom zamestnancov, prípadne priamo zamestnancom, boli volené podľa druhu pomoci. Išlo o celý rad rokovaní, výchovných, vzdelávacích akcií, riešenie sťažností priamo v organizáciách a mnohé ďalšie formy.

Tabuľka č.5

Tabuľka poradenskej a metodologickej pomoci odborov v oblasti BOZP			
Číslo	Skratka	Názov najdôležitejších činnosti odborov tejto oblasti	Počet
1	PMPO	Poskytovanie metodologickej pomoci a prezentácia odborov v oblasti BOZP	1268
2	PVZD	Poskytovanie výchovy a vzdelávania a lektorská činnosť v oblasti BOZP	190
3	RSTR	Rokovanie s orgánmi štátnej správy a spolupráca v oblasti BOZP	163
4	RBPZ	Rokovanie o BOZP v ZO OZ a účasť na PKZ	653
5	RZZB	Rokovanie so zamestnávateľskými zväzmi a združeniami o BOZP a účasť na KZVS	165
6	ČKOZ	Práca a činnosť v odborných komisiách KOZ SR	46
7	SKPR	Vydávanie stanovísk k právnym predpisom (napr. k predpisom podľa § 39 ZP) a ostatným materiálom pre BOZP	218
8	RSTÁŽ	Riešenie sťažností	139
9	PPOM	Poskytovanie právnej pomoci	173
10	OSTA	Ostatné aktivity	243
Spolu			3 258

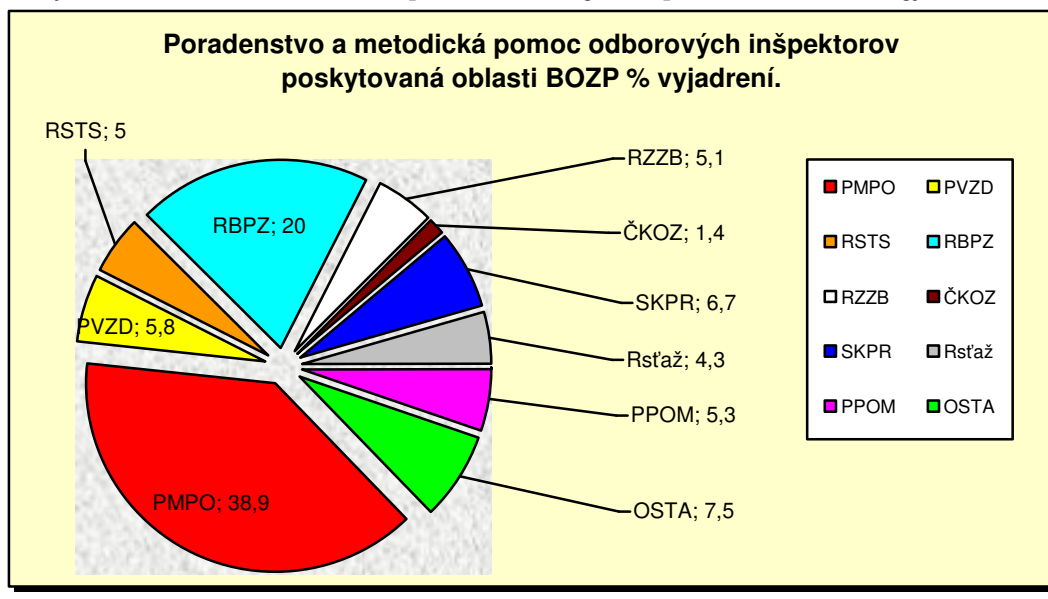
1. Poskytovanie metodologickej pomoci a prezentácia odborov v oblasti BOZP (skratka PMPO).

Počet uskutočnených aktivít v tejto časti bol v roku 2010 - 1258 aktivít, čo predstavuje 38,9 %, z celkového počtu aktivít v tejto oblasti. V porovnaní s rokom 2009 ide o nárast o 2,6 %.

Okruhy problémov, ktoré boli zo strany odborov riešené, sa v prevažnej miere dotýkali oblastí, ktoré už boli uvádzané aj v predchádzajúcich častiach tejto správy a išlo prevažne o:

- Spracovanie vnútorných dokumentov ako je „Konceptia politiky BOZP“, hodnotenie rizika.
- Spracovanie podnikových predpisov na ochranu zamestnancov pred záťažou teplom a chladom, pitného režimu.
- Auditov pracovnej zdravotnej služby z pohľadu zaradenia zamestnancov do kategórií rizika.
- Postup pri odškodňovaní pracovných úrazov.
- Činnosť zástupcov zamestnancov pre BOZP, práva a ich povinnosti.
- Riešenie platieb za preventívnu zdravotnú starostlivosť.
- Ustanovenie a činnosť pracovnej zdravotnej služby.
- Poskytovanie rekondičných pobytov pre zamestnancov. Riešenie žiadosti o posúdenie výberu týchto zamestnancov a úhradu týchto pobytov.
- Riešenie žiadosti o registráciu pracovného úrazu.
- Aktualizácia legislatívy BOZP
- A ďalšie.

Graf č.5 Poradenstvo a metodická pomoc odborových inšpektorov BOZP v % vyjadrení.

2. Poskytovanie výchovy, vzdelávania a lektorská činnosť v oblasti BOZP (skratka **PVZD**).

Vykonávanie vzdelávacích akcií odborovými inšpektormi bolo realizované na úrovni základných odborových organizácií, jednotlivých OZ a aj na úrovni KOZ SR. Celkom bolo v roku 2010 uskutočnených 190 vzdelávacích aktivít, čo predstavuje

4,2 % z celkového počtu metodických a vzdelávacích aktivít. Oproti roku 2009 bolo takýchto aktivít o 1,3 % viac.

V roku 2010 KOZ SR vydala viacero brožúr pre potreby základných organizácií odborových zväzov. Išlo o „Poskytovanie prvej pomoci“, „Kampane a informácie o činnosti Európskej agentúry bezpečnosti práce“ a mnohé ďalšie. Prostredníctvom webovej stránky KOZ SR sú poskytované informácie širokej verejnosti aj pre oblasť BOZP. KOZ SR sa podieľala spoločne s Národným inšpektorátom práce, na organizovaní Európskeho týždňa BOZP, ktorý sa niesol v znamení kampane vyhlásenej Európskou agentúrou bezpečnosti práce „Bezpečnosť práce zamestnancov v údržbe“.

Tak ako každoročne bol organizovaný doškoloovací seminár pre odborových inšpektorov - špecialistov ochrany práce združených v Združení OI BOZP pri KOZ SR v spolupráci s Národným inšpektorátom práce za účasti všetkých krajských inšpektorov Inšpektorátov práce, kde boli dohodnuté spoločné postupy pri odstraňovaní nedostatkov zistených pri kontrolách v roku 2009. Spoločného stretnutia sa zúčastnili aj hostia z partnerskej Českomoravskej konfederácie odborových zväzov, Zároveň boli špecifikované všetky dôležité a spoločné postupy v zmysle plnenia Dohody o spolupráci medzi NIP a KOZ SR.

3. Rokovania o otázkach BOZP s orgánmi štátnej správy a spolupráca v oblasti BOZP (skratka RSTS).

Rok 2010 bol v rokovaní s orgánmi štátnej správy aktívny hlavne v II. polroku, kedy dochádza k už uvádzaným zmenám v návrhoch zákona o BOZP. Celkovo sa uskutočnilo 163 takýchto rokovaní, čo je na úrovni roka 2009 a predstavuje to 5 % z celkovej činnosti. Oproti roku 2009, kedy bol dosiahnutý kvalitatívny posun pri príprave legislatívy, ide v roku 2010 o už avizované navrhované zmeny v zákone o BOZP, ktoré robia tento proces zložitejším. Na úrovni jednotlivých odborových zväzov sa uskutočnil celý rad rokovaní pri riešení odvetvových špecifik.

4. Rokovanie o BOZP v ZO OZ (skratka RBPZ).

Spolupráca na regionálnej úrovni a priamo v základných organizáciách sa odvíjala od rokovaní na národnej a odvetvovej úrovni. V roku 2010 sa uskutočnilo 653 rokovaní, ktoré predstavujú 20 % z celkového počtu aktivít v tejto III. časti.

V porovnaní s rokom 2009 ide o 1,7 % pokles počtu týchto aktivít. Na odvetvovej úrovni išlo o prípravu Kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa, kde sa podarilo v niektorých prípadoch zakotviť konkrétne ustanovenia napr. na určenie pracovného času pre činnosť zástupcov zamestnancov pre BOZP, ktoré sa stali záväznými pre príslušné ZO a zamestnávateľa.

Často sa opakovali rokovania o otázkach:

- Pracovno-právne vzťahy na pracoviskách v súvislosti so zabezpečením BOZP, poskytovaním OOPP a pod.
- Obsahová náplň osnov školení v nadväznosti na vykonávanú činnosť a lehoty školenia., doplnenie o aktuálne platné predpisy.

- Mnohé ďalšie dielčie rokovania, týkajúce sa registrácie úrazov a ich posúdenie, či sa jedná o pracovné úrazy, alebo nie.
- Spoločné rokovania so zamestnávateľmi týkajúce sa výkonu pracovnej zdravotnej služby.
- Riešenie podozrenia na chorobu z povolania spôsobenú hlukom.
- Riešenie ochrany zamestnancov pri nadmernej záťaži teplom.

5. Rokovanie o BOZP so zamestnávateľskými zväzmi a združeniami (skratka **RZZB**).

So zamestnávateľskými zväzmi a združeniami, predovšetkým na odvetvovej úrovni sa v roku 2010 celkove uskutočnilo 165 rokovaní čo predstavuje 5,1 % z celkového počtu aktivít v tejto časti a nárast oproti roku 2009 o 79 aktivít a 2,5 %.

V prevažnej miere išlo o vyjednávanie kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na odvetvovej úrovni. Predmetom takýchto rokovaní bolo široké spektrum otázok, ktoré sa dotýkalo bezpečnosti práce v širších súvislostiach.

Jednalo sa najmä o:

- Riešenie spektra otázok v súvislosti s nariaďovaním práce vo sviatok, rozvrhnutie pracovného času, bezpečnostné prestávky, príplatky za prácu v škodlivom prostredí apod.
- Vytvorenie priestoru pre činnosť zástupcov zamestnancov.
- Riešenie stavu pracovného prostredia, hygienického vybavenia.
- Rokovania k návrhom pripravovaných legislatívnych úprav na odvetvovej, ale aj národnej úrovni.
- A ďalšie.

6. Údaje o prácach a činnosti v odborných komisiách BOZP KOZ SR (skratka **KKOZ**).

Činnosť v komisiách v roku 2010 predstavovala celkom 46 aktivít, čo predstavovalo 1,4 % z celkového počtu aktivít hodnotených v tejto časti, čo je na rovnakej úrovni ako v roku 2009. Práca v komisiách predstavuje činnosť v rôznych pracovných komisiách, ktoré majú ustanovené jednotlivé odborové zväzy, taktiež na národnej úrovni v pracovných komisiách na tripartitnej úrovni a taktiež na medzinárodnej úrovni.

Napríklad:

- Na medzinárodnej úrovni pod záštitou EU OSHA/Európskej agentúry BOZP/, a EOK-ETUI-REHS /Európskej odb. konfederácie/.
- Činnosť v poradnom výbore BOZP /ACSH/ v Luxembursku.
- Činnosť v Poradnom výbore BOZP vybudovanom na tripartitnom princípe, na národnej úrovni.

- Účasť na rôznych medzinárodných rokovaníach.
- Práca, činnosť a rokovania Predstavenstva združenia odborových inšpektorov BOZP.
- Vyšetrovanie sťažnosti a stanovenie niektorých záverov pri odškodnení pracovných úrazov, na úrovni odvetví.
- Aktivity v rámci organizovania Európskeho týždňa BOZP.
- A iné.

7. Vydávanie stanovísk k právnym predpisom /napr. k niektorým predpisom podľa § 39 ZP (skratka **SKP)**

V roku 2010 bolo spracovaných 218 stanovísk k právnym predpisom, čo predstavuje 6,7 % z celkového počtu aktivít v bode III. Oproti roku 2009 ide o nárast počtu takýchto stanovísk o 20 a percentuálne o 0,7 %.

Celkový počet stanovísk predstavuje široké spektrum oblastí týkajúcej sa odvetvových predpisov, predpisov platných všeobecne, zákonov, vyhlášok a nariadení vlády SR, ktoré riešia oblasť bezpečnosti práce a súvisiacich oblastí. Táto činnosť bola vykonávaná ako na úrovni jednotlivých odborových zväzov tak aj priamo odborom BOZP KOZ SR.

V roku 2010 bolo odborom BOZP KOZ SR spracovaných:

- V pracovnej skupine na prípravu zákonov pri MPSV SR – 5 stanovísk.
- Medzirezortné pripomienkové konanie 4 krát.
- Na rokovanie Hospodársko-sociálnej rady 7 stanovísk.

Na úrovni odborových zväzov išlo napr. o:

- Stanoviská k predloženým návrhom zamestnávateľmi napr. k vnútorným predpisom na zaistenie BOZP.
- Odvetvové predpisy týkajúce sa bezpečnosti práce v doprave.
- Apod.

8. Riešenie sťažností v oblasti BOZP (skratka **RSŤAŽ).**

Počet sťažností riešených v roku 2010 poklesol o 23 oproti roku 2009 a celkove ich bolo 139, čo predstavuje 4,3 % z celkovej činnosti v tejto časti. Sťažnosti sa dotýkali v prevažnej miere nasledovných oblastí:

- Náhrada škody spôsobenej pracovným úrazom, alebo chorobou z povolania.
- Riešenie pracovných podmienok pri nadmernom chlade.
- Riešenie rotácie zamestnancov pri jednostrannej nadmernej záťaži. Meranie prítomnosti škodlivých faktorov práce, posúdenie meraní zamestnávateľom a odborovou organizáciou.
- Neposkytovanie rekondičných pobytov.

- Riešenie správneho postupu pri pracovnom úraze zavinenom inou osobou.
- Organizácia práce v letných mesiacoch, záťaž teplom, pitný režim.
- A iné.

9. Poskytovanie právnej pomoci v oblasti BOZP (skratka PPOM).

V roku 2010 bola právna pomoc poskytovaná právnymi útvarmi jednotlivých odborových zväzov, prípadne v spolupráci s právnikmi KOZ SR. Celkom to bolo v 173 prípadoch, čo predstavuje 5,3 % z celkového počtu týchto aktivít v bode III. Ide o pokles oproti roku 2009 o 109 prípadov a percentuálne o pokles o 3,3 %.

Poskytovanie tejto pomoci sa dotýkalo podobných oblastí, ako pri rokovaníach v ZO, ako pri riešení sťažností, takže išlo o podobné okruhy otázok.

Napríklad:

- Posúdenie postupu pri uznaní úrazu za pracovný úraz.
- Posúdenie výkonu pracovnej zdravotnej služby.
- Poskytovanie rekondičných pobytov, prípadne rehabilitácie.
- Neplnenie ustanovení Zákona o BOZP o vykonávaní spoločných previerok BOZP na pracoviskách, kde sú ustanovení zástupcovia zamestnancov pre BOZP.
- Činnosť komisie BOZP menovanej zamestnávateľom.
- Vypracovanie smerníc pre rôzne oblasti
- A mnohé ďalšie.

10. Ostatné činnosti a aktivity v oblasti BOZP (skratka OSTA).

V rámci tzv. ostatných činností bolo v roku 2010 vykonaných celkom 243 aktivít, čo je 7,5% z celkového počtu týchto aktivít. V porovnaní s rokom 2009 ide o pokles o 53 a o 1,5 %.

Do tejto oblasti činnosti môžeme zahrnúť účasť odborových inšpektorov na rôznych konferenciách poriadanej na odvetvovej, národnej, alebo medzinárodnej úrovni.

Činnosť odborových inšpektorov v poskytovaní metodologickej pomoci, poradenstva a celého spektra vzdelávacích aktivít, preventívne pôsobenie odborej kontroly, je rovnako dôležitá, ako kontrolná činnosť a pomáha vo významnej miere posilňovať úlohu a podiel odborov na tvorbe bezpečných pracovných podmienok, budovaní právneho povedomia zamestnancov, znalosti svojich práv a povinností podľa legislatívy platnej v Slovenskej republike.

Ako už bolo v úvode tejto správy uvedené, činnosť odborov sme rozdelili do troch rovín. Ako sa podarilo jednotlivé naplniť a aké úlohy z toho vyplývajú pre budúce obdobie by sme radi urobili v závere tejto správy.

Z Á V E R

1. Podiel odborov na príprave a tvorbe legislatívy BOZP.

V roku 2010 sa aktivity odborov v prevažnej miere dotýkali prác na príprave nového Zákona o BOZP, ktorého návrh bol predložený v II. polroku. Posledné znenie zákona o BOZP z roku 2009 v ktorom boli požiadavky odborov zohľadnené bolo kvalitným východiskom pre spoluprácu so zamestnávateľmi na zabezpečovaní starostlivosti o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci zamestnancov. Z toho dôvodu nebol zo strany odborov dôvod na zmenu legislatívy, ktorú sme pokladali za dosiahnutie európskeho štandardu vo vyváženej spolupráci zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti BOZP a v súlade s európskymi smernicami, platnými pre túto oblasť. Navrhované zmeny z II. polroka 2010 v zákone o BOZP a taktiež v Zákonníku práce, významným spôsobom oslabujú postavenie odborov v oblasti ochrany a bezpečnosti pri práci. Z toho dôvodu vyplývajú pre súčasné obdobie významné úlohy v udržaní práv odborov v slovenskej legislatíve, ktorá nesmie znižovať už dosiahnuté európske štandardy, tak ako nás k tomu zaväzujú smernice EHS 89/391 a príslušné Dohovory MOP.

2. Priamy výkon kontrolnej činnosti v kontrolovaných subjektoch.

Pôsobenie odborov priamo v organizáciách sa ukázalo ako významný nástroj pri vytváraní bezpečných pracovných podmienok. Aj zo strany zamestnávateľov je pozitívne prijímaný fakt, že odbory nie sú orgánom sankčným, ktorý samoučelne zisťuje nedostatky, bez vlastného podielu na ich odstraňovaní. Vykonávanie preventívneho upozorňovania na nedostatky, je významným nástrojom pre včasné orientovanie na hlavné nedostatky, bez vynaloženia veľkých finančných zdrojov. Ako je viditeľné z jednotlivých častí správy, spracovanej podľa jednotnej metodiky, podarilo sa v niektorých oblastiach znížiť počet nedostatkov a tam, kde tomu tak stále nie je, je to úloha pre budúce obdobie pre jednotlivé odborové zväzy a KOZ SR. Odborové orgány pre splnenie tohto cieľa prijali vlastné úlohy aj pre rok 2011.

3. Reálny dopad na zamestnancov v zlepšovaní pracovných podmienok vplyvom kontrolnej činnosti odborov.

Reálny dopad na zlepšovanie pracovných podmienok sa prejavuje rozdielne, na čo majú vplyv rôzne okolnosti. Ekonomická situácia podnikov, veľkosť organizácie, a pod. Pre rok 2011 je určujúci fakt, aby nová legislatíva neznižovala reálne podmienky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Celkove je možné hodnotiť postupné zlepšovanie bezpečných pracovných podmienok, čomu významne napomáha aj pôsobenie odborov. Z toho dôvodu je pre odbory prioritné udržať súčasný stav práv a povinností odborov na úseku BOZP v Zákonníku práce, v zákone o bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a v súvisiacich predpisoch.

Na uvedené nadväzujú aj ciele a odporúčania, ktoré platia trvale od roku 2008.

Odporúčenia, závery a zameranie odborovej kontroly nad BOZP pre ďalšie obdobie:

- 1.** Naďalej dôsledne využívať vybudovaný tripartitný systém pri príprave legislatívy. V budúcom období považujú odbory za potrebné aktualizovať oblasť predpisov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom, nakoľko nezohľadňujú najnovšie vedecké a technické poznatky v danej oblasti. Rozvíjať spoluprácu so sociálnymi partnermi na všetkých úrovniach, národnej, odvetvovej, regionálnej a podnikovej.
- 2.** Využívať existujúce dohody so štátnymi orgánmi, inštitúciami, orgánmi štátneho odborného dozoru na úseku BOZP ako pri príprave legislatívy, tak v preventívnom pôsobení a v kontrolnej činnosti.
- 3.** Rozvíjať spoluprácu s odbornou verejnosťou, využívať získané informácie pre trvalé zvyšovanie kvality prijímaných právnych úprav v oblasti BOZP.
- 4.** Výsledky a závery uvedené v správe začleniť, podľa aktuálnosti, do plánov činnosti jednotlivých odborových zväzov, s prihliadnutím na odvetvové špecifiká.
- 5.** Propagovať na všetkých stupňoch cieľ kampane vyhlásenej Európskou agentúrou bezpečnosti práce. Organizovať v zmysle jej záverov sprievodné podujatia a zúčastňovať sa aktivít poriadaných partnerskými orgánmi a organizáciami.
- 6.** Dôsledne využívať zastúpenie KOZ SR v medzinárodných inštitúciách.
- 7.** Zvyšovať preventívne pôsobenie odborovej kontroly, poskytovať včasnú metodickú pomoc pri riešení oprávnených požiadaviek zamestnancov v oblasti BOZP. Pre zvyšovanie právneho vedomia zástupcov zamestnancov a odborových funkcionárov naďalej vydávať publikácie, brožúry s aktuálnymi informáciami. K propagácii odborovej kontroly využívať webovú stránku, ako aj všetky dostupné formy propagácie.
- 8.** Na národnej úrovni využívať zastúpenie v Poradnom výbore BOZP a na odvetvovej úrovni v pracovných skupinách a komisiách k plneniu úloh vyplývajúcich z „Konceptie politiky BOZP pre roky 2008-2012“.

SPRÁVA

O ČINNOSTI ODBOROVEJ KONTROLY NAD BOZP ZA ROK 2010

OBSAH

Názov	strana
ČASŤ I. Všeobecné údaje, úvod	1
Základné údaje o odborovej kontrole	3
1. Počet výkonov, z toho základných previerok BOZP, komplexných, tematických mimoriadnych a následných previerok BOZP	3
2. Údaje o počtoch vyšetrení závažných udalostí smrteľných pracovných úrazov, závažných pracovných úrazov, chorôb z povolania, porúch a havárií technických zariadení	4
ČASŤ II. Kontrolná činnosť odborov	8
Výsledky kontrolnej činnosti odborov v oblasti BOZP	8
1. Nedostatky technického charakteru /skratka NTCH/	9
2. Nedostatky zisťované v pracovných priestoroch a pracovných podmienkach /skratka NPPP/	10
3. Nedostatky zisťované pri vyšetrení, evidencii a registrácii pracovných úrazov a chorôb z povolania /skratka NREG/	12
4. Porušenia zistené pri odškodňovaní pracovných úrazov a chorôb z povolania /skratka NOPU/	14
5. Nedostatky zistené pri poskytovaní a používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov nedostatky pri poskytovaní umývacích, čistiacich a hygienických prostriedkov, nedostatky pri zabezpečovaní pitného režimu /skratka NOOP/	15
6. Nedostatky zistené v zdravotnej spôsobilosti, zdravotníckej a hygienickej starostlivosti, nedostatky pri poskytovaní prvej pomoci nedostatky pri vykonávaní zdravotného dohľadu, nedostatky pri organizovaní a realizácii rekondičných pobytov pre zamestnancov /skratka NZDR/	16
7. Nedostatky zistené pri výkone nadčasovej alebo nočnej práce, nedostatočné prestávky pri práci a po práci, nedostatočný odpočinok v súvislosti s touto prácou, riziková práca vykonávaná v nadčase (§ 97 a 98 ZP) /skratka NNAD/	17
8. Nedostatky zistené pri ustanovení, alebo pri činnosti zástupcov zamestnancov pre BOZP a komisie BOZP, prípadne aj porušenie ustanovenia § 240 Zákonníka práce /skratka NZKO/	19
9. Nedostatky, spektrum rôznych organizačných a riadiacich nedostatkov (napr. nevypracovanie politiky BOZP, nevykonávanie bezpečnostných školení, nedostatky pri organizovaní technickej služby a pod. /skratka NORG/	20
10. Ostatné zistené nedostatky (napr. spoločný súbor všetkých ostatných zistených nedostatkov, napr. tých ktoré neboli zaradené do hodnotenia osobitne podľa predchádzajúceho spektra kritérií) /skratka OSTA/	21
ČASŤ III. Poradenská a metodická činnosť odborov v oblasti BOZP	23
4. Poskytovanie metodickej pomoci a prezentácia odborov v oblasti BOZP (skratka PMPO)	23

5. Poskytovanie výchovy, vzdelávania a lektorská činnosť v oblasti BOZP (skratka PVZD)	24
6. Rokovania o otázkach BOZP s orgánmi štátnej správy a spolupráca v oblasti BOZP (skratka RSTS)	25
7. Rokovanie o BOZP v ZO OZ (skratka RBPZ)	25
8. Rokovanie o BOZP so zamestnávateľskými zväzmi a združeniami (skratka RZZB)	26
9. Údaje o prácach a činnosti v odborných komisiách BOZP KOZ SR (skratka KKOZ)	26
10. Vydávanie stanovísk k právnym predpisom /napr. k niektorým predpisom podľa § 39 ZP (skratka SKP)	27
11. Riešenie sťažností v oblasti BOZP (skratka RSŤAŽ)	27
12. Poskytovanie právnej pomoci v oblasti BOZP (skratka PPOM)	28
13. Ostatné činnosti a aktivity v oblasti BOZP (skratka OSTA)	28
Z Á V E R	
1. Podiel odborov na príprave a tvorbe legislatívy BOZP	29
2. Priamy výkon kontrolnej činnosti v kontrolovaných subjektoch	29
3. Reálny dopad na zamestnancov v zlepšovaní pracovných podmienok vplyvom kontrolnej činnosti odborov	29
Odporúčenia, závery a zameranie odborovej kontroly nad BOZP pre ďalšie obdobie	30